

یوکیو می شیما

زوالِ فرشته

ترجمهٔ غلامحسین سالمی

مؤسسه انتشارات نگاه

«تأسیس ۱۳۵۲»

نگاهی به زندگی و آثار یوکیو می شیما

یوکیو می شیما^۱ یکی از نویسندگان بزرگ ژاپن و به عبارتی بهتر، یکی از نویسندگان چیره دست جهان است. او که نام اصلی اش هیرائوکا کیمی تاکه^۲ بود، در سال ۱۹۲۵ در خانواده‌ای به دنیا آمد که مادرش شیزوئه^۳ تبار سامورائی داشت و پدرش آزوسا^۴ کارمند رسمی دولت و فرزند فرماندار پیشین کارافوتو (ساخالین جنوبی)^۵ بود. وی همواره به نیای پدری مادرش می‌بالید و با غرور و افتخار از او یاد می‌کرد.

یوکیو در کودکی به مدرسه‌ی گاکوشوئین (پیرز)^۶ (نخبگان) رفت که بیشتر شاگردان آن اشرافزاده بودند و از پذیرش پسری در میان خود که تبار اشرافی نداشت به شدت پرهیز داشتند. مدیریت مدرسه را ژنرال نوگی ماریوککه^۷ بر عهده داشت. شیوه‌های آموزشی و پرورشی این مدرسه بیشتر بر پایه‌ی تعلیم اصول نظامی‌گری استوار بود و با پسر حساس و شاعر پیشه‌ای مثل می شیما به گونه‌ی غریبه‌ها رفتار می‌شد.

1. Yukio Mishima

2. Hieaoka Kimitake

3. Shizue

4. Azusa

5. Karafuto (Southen Sakhalin)

6. Gakushuin (Peers)

7. General Nogi Maresuke

با این همه، او در سال ۱۹۴۴ تحصیلاتش را با درجه‌ی ممتاز و اخذ چنان نمره‌های بالایی در این مدرسه به پایان برد که امپراتور هیروهیتو^۱ با صدور فرمان افتخار و اهدای ساعتی مزین به قاب نقره همراه توشیح تقدیرنامه‌ای او را «پُر افتخارترین دانش‌آموز ژاپن» خواند. و در همین سال به تحصیل در دانشگاه امپراتوری توکیو پرداخت و در سال ۱۹۴۷ با درجه‌ی ممتاز از همین دانشگاه فارغ‌التحصیل شد.

چندی به خدمت وزارت دارایی درآمد و پس از استعفا در سپتامبر ۱۹۴۸، یکسره به کار نوشتن پرداخت. سیزده ساله بود که نخستین شعرها و داستان‌هایش در نشریه‌ی ادبی مدرسه‌ی پیرز چاپ شد.

نخستین داستانش که مورد توجه خوانندگان و منتقدین قرار گرفت بیشه‌زاری غرق شکوفه^۲ نام داشت که نخستین بار در سال ۱۹۴۱ در مجله‌ی کوچک بونگی بونکا (فرهنگ ادبی)^۳ به چاپ رسید. این داستان سرشار از تمثیل‌ها، تصاویر و استعاره‌هایی است که در آثار بعدی نویسنده به گونه‌ای چشمگیر رُخ می‌نماید و پیوسته در نوشته‌هایش تکرار می‌شود. راوی داستان، به توصیف نیاکانی می‌پردازد که هنوز به شکلی در ژرفای وجودش به زندگی خود ادامه می‌دهند، با او در همه چیز، و از همه برتر، در عشق به آفتاب جنوب و دریا وجه اشتراک دارند. دریا - که در نوشته‌های می‌شیما پیوسته چهره نشان می‌دهد - در مجموعه‌ی چهارگانه‌اش هوجونواومی^۴ (۱۹۶۵-۷۰ دریای حاصلخیزی)^۵ به نمادی از گل زندگی بدل

می‌شود چندان که می‌توان ستایش آفتاب و دریا و جنوب را برای می‌شیما همچون آیین پرستش بدن زیبا - چیزی که همواره به آن اعتقاد داشت - تصور کرد.

شیوه‌ی نگارش و بیان بیشه‌زاری غرق شکوفه نشانگر تأثیر مشوقین نویسنده در مدرسه‌ی پیرز است که نه تنها زمینه‌ی آشنایی او را با گروه نیهون رومان‌ها^۱ (رمانتیک‌های ژاپن)^۲ فراهم آورد، بل همین آشنایی چشم‌اندازهای تازه‌ای پیش روی او گشود. پس از آن به توصیه‌ی سردبیران و ویراستاران مجله، نام مستعار یوکیو می‌شیما را برای خود برگزید. این داستان به دلیل کمبود کاغذ در دوران جنگ دوم، در چهار هزار نسخه به چاپ رسید و تمام نسخه‌های آن در کمتر از یک هفته به فروش رفت. البته در سال‌های بعد چندین بار تجدید چاپ شد. آشنایی می‌شیما با این گروه نقطه‌ی عطفی در کار نویسنده‌اش به شمار می‌رود و تأثیر بسیاری بر ذهن و زبان او داشت.

افراد این گروه را متفکرینی تشکیل می‌دادند که بر یگانه بودن ملت ژاپن، یکتایی فرهنگ و بی‌همتایی تاریخ‌شان اصرار می‌ورزیدند. با این همه گرایش و دلبستگی تعصب‌آلود می‌شیمای جوان به آداب و سنن و آیین‌های ژاپن با نوعی وابستگی شدید به غرب درآمیخته بود. می‌شیما در دوران دانشجویی به شدت تحت تأثیر اندیشه‌های اسکار وایلد^۳ قرار داشت. حتی پس از بالاگرفتن آتش جنگ با انگلیس و آمریکا، به خواندن برگردان ژاپنی نوشته‌های وایلد و دیگر نویسندگانی پرداخت که منحرف و فاسد معرفی شده بودند.

1. Nihon Romanha 2. Japanese Romantists

۳. Oscar Wild: شاعر و نویسنده‌ی انگلیسی و خالق کتاب تصویر دوربان گری و سالومه (۱۸۵۴-۱۹۰۰).

1. Hirohito

2. The Forest in Full Flower

3. Bungei Bunka (Literary Culture)

4. Hojono Umi

5. The Sea of Fertility

بر خلاف بیشتر نویسندگان بعد از جنگ ژاپن که بر جدایی شیوه و سبک نگارششان از ادبیات دوره می‌جی^۱ تأکید می‌ورزیدند، می‌شیما برای آشنایی بیشتر و کسب الهام، پیوسته تمامی آثار ادبی آن دوره را می‌خواند و به ذهن می‌سپرد. عشق و دل‌بستگی شدیدش به نمایشنامه‌های نو^۲، تأثیر بسیار شگرفی بر نوشته‌هایش گذاشت. این نکته از نمایشنامه‌های مُدرن نو که نوشته، طرح‌ریزی و شکل‌گیری رویدادها در داستان‌ها و رمان‌های مختلف‌اش به گونه‌ی رُخدادهای نمایشنامه‌های کهن به خوبی آشکار می‌شود.

در سال ۱۹۴۵ داستان‌های پسری که شعر می‌سرود^۳ و سال‌های میانه^۴ را چاپ و منتشر کرد و به نوشتن داستانی در دماغه^۵ پرداخت. سال ۱۹۴۶ به هنگام تحصیل در رشته‌ی حقوق دانشگاه امپراتوری توکیو، با شاعر و نویسنده‌ی سرشناس ژاپن یاسوناری کاواباتا^۵ ملاقات کرد و دست‌نویس دو داستان خود را به او نشان داد. در ماه ژوئن همان سال به توصیه‌ی کاواباتا، داستان سیگار^۶ او در مجله‌ی ادبی تازه انتشار نانگین (انسانیت)^۷ چاپ شد که اقبال منتقدین و خوانندگان بسیاری را در پی داشت.

دیدگاه‌های کاواباتا درباره‌ی این نویسنده‌ی جوان با عقاید همکاران دیگرش در محافل ادبی هماهنگی چندانی نداشت. حقیقت آن که اگر می‌شیما در چنین بُره‌ای از زمان به کار نویسندگی

1. Meiji

2. Noh

3. The Boy Who Wrote Poetry

4. The Middle Ages

7. A Story at the Cape

۵. Yasunary Kawabata: نویسنده‌ی ژاپنی برنده‌ی نوبل ادبیات سال ۱۹۶۸ - خالق

سرزمین برفی و پرندگان سفید (۱۸۹۹-۱۹۷۲)

6. The Cigarette

7. Ningen (Humanity)

خود پایان می‌داد، نوشته‌هایش یکسره به دست فراموشی سپرده می‌شد. لیکن در میان آثار او، سیگار، نخستین وصف‌نامه‌ای است که نویسنده در آن صادقانه به بیان احساسات راستین خود پرداخته است. پافشاری‌اش در ادامه‌ی مقاومت علیه واقعیات، در نخستین رُمان کامل او توزوکو^۱ (دزدان^۲ ۴۸-۱۹۴۶) جلوه‌گر شد که طرحی غیرمنطقی و ناموفق از دو عضو جامعه‌ی اشرافیت است که ناخواسته به کام خودکشی کشیده می‌شوند.

شخصیت‌های اصلی دزدان و دیگر آثار می‌شیما همه از طبقه‌ی اشراف‌اند. این امر با در نظر داشتن چگونگی و حال و هوای تعلیم و تربیت او در مدرسه‌ی پیرز، کاملاً طبیعی می‌نماید. در حقیقت، از میان نویسندگان معاصر کم‌تر کسی را می‌توان یافت که با چنین تیزبینی و وسعت نظری در نوشته‌های خود، جامعه‌ی ژاپن را وصف کرده باشد.

در ژوئیه‌ی ۱۹۴۸ به گروه گردانندگان مجله‌ی کین دای بونگا کو (ادبیات نو)^۳ پیوست و در سال ۱۹۴۹ چند مقاله‌ی تحلیلی درباره‌ی هنر کاواباتا در این مجله منتشر کرد. مقاله‌های او توجه گروه منتقدین را برانگیخت و شناخت بیشتر کاواباتا را همراه داشت. می‌شیما همواره این نویسنده‌ی بزرگ را به دیده‌ی تحسین و ستایش می‌نگریست و برای او احترامی ویژه قایل بود.

هر دو نویسنده خود را وقف پرداختن به آداب و سنن و آیین‌های دیرپای ژاپن کرده بودند، اما واژه‌ها برای هر کدام از آن‌ها مفهومی ویژه و متفاوت داشت. حتی هر یک درباره‌ی نقطه‌نظرهای مشترک‌شان، دیدگاه‌های ویژه‌ی خود را داشت.

1. Tozoku

2. The Thieves

3. Kindai Bungaku (Modern Literature)